

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/ 01927 - 0 / 2020
Érkezett:	2020 NOV 16.
Példány:	1
Közeledőnoda:	3

Az első fokon eljáró bíróság útján

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott [redacted] -alatti lakos) - a csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselőm, dr. Bene Tamás ügyvéd ([redacted]) útján -

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. § alapján az alábbi
alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. tv. (Abtv.) 27. § (1) alapján, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjára alapítottan állapítsa meg a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Pfv. IV. 20.513/2020/2. szám alatt hozott végzésének és a Debreceni Ítéltábla Pf. I. 20.456.2019/4. szám alatt hozott ítéletének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) és (4) bekezdéseinek megfelelően azokat semmisítse meg.

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése, a jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Az indítványozó és az alperes [redacted] napjától 3 éves határozott időre szóló megbízási szerződést kötött az alperes ügyvezetői feladatainak ellátására. Az alperes legfőbb szerve az indítványozót 2017. március 7. napján ügyvezetői tisztségéből azonnali hatállyal visszahívta és a megbízási szerződést erre alapítva felmondta.

Az indítványozó vagyoni jogi pert indított az alperessel szemben, amelyben kérte az alperes kötelezését sérelemdíj és a határozott idejű megbízási szerződés felmondásából eredő kár (elmaradt haszon) megfizetésére kötelezését.

Az első fokon eljáró Miskolci Törvényszék 13.P.21.441/2018/32. szám alatt hozott ítéletével a keresetet elutasította. Indokolása szerint a Ptk. 6:278. § (3) bekezdése az ügyben nem alkalmazható, mert megbízási szerződés nem az alperes által közölt felmondással, hanem a Ptk. 3:25. § (1) bekezdés c) pontja szerinti visszahívással szűnt meg.

Az indítványozó fellebbezése nyomán másodfokú bíróságként eljáró Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.456/2020/2. számon hozott ítéletével az elsőfokú döntést helybenhagyta. A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában az alábbi szövegrészek érintik a Kúria döntésének vonatkozásában az indítvány tárgyát:

„Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg a tényállást, és abból megalapozott következtetésre jutott a kereset megalapozatlanságát illetően, amely döntésének indokaival az ítéltábla mindenben egyetértett, és azok szükségtelen megismétlése nélkül csupán a fellebbezésben hivatkozottak miatt tér ki az alábbiakra.”

„Az ítéltábla a kifejtett okok alapján helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. §-ának (2) bekezdése alapján.”

Polgári Iroda	
Az ügy száma:	P. 21.441 / 2018
Érkezett:	2020 NOV. 02
Pld.:	Meil.:
Érk. Módja: postán /gyűjtőládába /	db
személyesen / e-mailen / faxon / hivatali kézbesítés	
aláírás:	

Az indítványozó jogi képviselője útján felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben jelezte, hogy 2/2017. (XI. 13.) számú PK véleményre figyelemmel a Pp. 408. § (2) bekezdésére a másodfokú bíróság nem hivatkozott, ezért a felülvizsgálatot az ügyben jogszabály nem zárja ki.

A Kúria Pfv.IV.20.513/2020/2. számon hozott végzésével a felperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmét visszautasította. Indoklásában kifejtette, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival maradéktalanul egyetértett, csupán pontosította az elsőfokú bíróság ítéletében rögzített kártérítési összeget, következésképpen az elsőfokú ítéletet azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben, ezért az ügyben a Pp. 408. § (2) bekezdése alapján felülvizsgálatnak nincs helye. A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem hivatkozhat a Pp. 408. § (2) bekezdésére, mint felülvizsgálati eljárásban irányadó jogszabályhelyre, mert csak a másodfokú eljárás szakaszait hívhatja fel. Ennek okán a felülvizsgálat az ügyben kizárt, annak felülvizsgálatára csak a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem benyújtása és annak való helyt adás követően van mód.

A Kúria kifejtette továbbá, hogy a felülvizsgálati kérelem tartalma nem tudható be a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem tartalmának, azonban a kizárólag a felülvizsgálati kérelem II. részét felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemként értékelte és azt annak tartalmi hiányosságai miatt visszautasította.

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

A jogorvoslati lehetőségeket az indítványozó kimerítette. A Kúria a jogerős döntés felülvizsgálati kérelmét nem fogadta be, azt visszautasította. Ennek következtében egyéb jogorvoslat a jogerős döntés vonatkozásában már nem áll rendelkezésre.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A másodfokú döntés kézbesítésének napja 2020. február 18. napja. A Kúra végzésének kézbesítése 2020. szeptember 2. napján történt meg.

A Kúria eljárására figyelemmel az Ügyrend 32. § (4) bekezdése szerint mindkét döntés vonatkozásában a határidő megtartott.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

Az indítványozó a per felperese.

e) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

I. A másodfokú bíróság indoklásának kifejtésekor nem követte a Kúria Polgári Kollégiuma az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésére figyelemmel megalkotott véleményét [2/2017. (XI. 13.) számú PK vélemény], ezért indoklásában nem hivatkozott a Pp. 408. § (2) bekezdésére.

A hivatkozott PK vélemény 11. pontja az alábbiakat tartalmazza:

„Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyja helyben, ezt a másodfokú bíróság ítéletének indoklásában egyértelműen – a Pp. vonatkozó rendelkezésére utalással – fel kell tüntetni.”

E ponthoz tartozó részletes vélemény az alábbi:

„A 408. § (2) bekezdésében szereplő – a jogerős ítélet felülvizsgálatát kizáró – szabály hatékony érvényesülése érdekében a másodfokú bíróságnak ítélete indokolásában egyértelműen, a Pp. 408. § (2) bekezdésére történő utalással fel kell tüntetnie, ha az elsőfokú bíróság ítéletét „azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra” utalással hagyta helyben. Az elemzett esetkör fennállása esetén a másodfokú bíróság ítéletében további indokok is szerepelhetnek. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy sok esetben a másodfokú bíróság alapvetően azonos indokolásra utalással hagyja helyben az elsőfokú ítéletet, ugyanakkor döntése indokait további érvekkel is kiegészíti. Ez a gyakorlat nem zárja ki a 408. § (2) bekezdésében foglaltak alkalmazását.”

Amennyiben a másodfokú bíróság a PK vélemény 11. pontja szerinti indokolásában felhívja a hivatkozott felülvizsgálatot kizáró szabályt (Pp. 408. § (2) bek.), akkor a felperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is mellékel felülvizsgálati kérelméhez, amelynek kedvező elbírálása esetén megnyílik a felülvizsgálati eljárás.

II. A Kúria döntésében nem vette figyelembe a Kúria Polgári Kollégiumának véleményét, amelyet kifejezetten a Pp. 408. § (2) bekezdésének hatékony érvényesülése okán alkotott. A PK vélemény kifejezetten előírja az „azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra” szövegrész és a Pp. 408. § (2) bekezdésre utalás követelményét a jogszabályhely hatékony érvényesülése céljából.

A Kúria döntése értelmében a másodfokú bíróság által felhozott Pp. 383. § (2) bekezdés és annak rögzítése, hogy az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival mindenben egyetért elegendő a Pp. 408. § (2) bekezdésének alkalmazásához, függetlenül a PK véleményben előírtaktól.

Amennyiben a Kúria figyelembe veszi azt, hogy a másodfokú bíróság a PK. véleménnyel ellentétesen nem hivatkozik a Pp. 408. § (2) bekezdésére a felülvizsgálati kérelmet teljes terjedelmében kellett volna vizsgálnia a felülvizsgálat engedélyezésére irányadó szempontok szerint. A Kúriának felülvizsgálat engedélyezése tárgyában előírt feltételeknek a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet tartalmazó felülvizsgálati kérelem alapján a felülvizsgálatot el kellett volna rendelnie.

III. A másodfokú bíróság döntése bármiféle indok nélkül tesz különbséget a vezető tisztségviselő között a szerint, hogy a feladatukat a munkaviszonyban vagy megbízási jogviszonyban látják el, amely sérti az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdésére figyelemmel az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdését. A különbségtétel azzal jár, hogy a munkaviszonyban ellátott vezető tisztségviselői feladatok esetében a jelentős jogkövetkezményeket tartalmazó munkajogi szabályokat alkalmazni kell, ellenben a megbízási jogviszony esetében hasonló jogpolitikai indokok alapján szabályozott felmondás jogkövetkezményeit nem rendeli alkalmazni.

Álláspontom szerint mindkét jogintézmény a társaságjogi szabályokkal együttesen értelmezendő. Amennyiben a vezető tisztségviselő munkaviszonyát a visszahívás nem szünteti meg és a jogviszonyt az irányadó munkajogi szabályoknak megfelelően kell lezárni és jogkövetkezményeit megállapítani, akkor nincs semmilyen indok arra, hogy miért nem ugyanilyen módon kell kezelni azt, ha a vezető tisztségviselő a feladatát megbízási jogviszonyban látja el és a jogviszonyt a megbízási szerződés szabályai szerint lezárni, illetve ennek jogkövetkezményeit megállapítani. Álláspontom szerint ahogy munkaviszonya esetében az Mt.-t, úgy megbízási jogviszony esetében a Ptk. XXXIX. fejezetében szabályozott megbízási szerződés szabályait is alkalmazni kell. Tehát a másodfokú bíróságnak azt

kellett volna megállapítani, hogy a Ptk. 6:278. § (2) bekezdése az alperes felmondása okán alkalmazandó, így a kárkötelmet és a kárösszeget e szerint kell megítélni.

IV. A másodfokú bíróság döntése önkényes, mert nyilvánvalóan szemben áll a Ptk. 3:25 § (1) bekezdés c) pontjának, 3:112. § (1) bekezdésének és 6:278. § (2) bekezdés együttes értelmezésével.

Álláspontom szerint mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság döntése elvi hibás, mert nem veszi figyelembe a Ptk. 3:112. § (1) bekezdés szerinti, a jogviszony minősítésére is utaló szabályozást.

A Ptk. 3:112. § (1) bekezdése értelemben az ügyvezető a társaság ügyvezetését a társasággal kötött megállapodás szerint megbízási jogviszonyban vagy munkajogviszonyban látja el. A felek ennek megfelelően az alapító okiratban abban állapodtak meg, hogy a felperes a megbízatást megbízási jogviszonyban látja el. A felek erre tekintettel megbízási szerződést kötöttek a kinevezéssel egyező időtartamra.

Álláspontom szerint a megbízási szerződésre vonatkozó szabályok alkalmazása megbízási szerződéssel szabályozott megbízási jogviszony esetében ellenkező kikötés hiányában kötelező a társaságjogi szabályok mellett. Az ügyvezetéssel járó feladatellátás természetéből adódóan tartalmaz kettősséget, azonban ez nem jár sem a társaságjogi jogviszony, sem a mögöttes megbízási vagy munkajogviszony sérelmével. Az ilyen jellegű jogviszonyokban a Ptk. III. könyve ügyvezetőre vonatkozó rendelkezései és megbízási jogviszony esetében a Ptk. VI. könyv XXXIX. fejezet rendelkezései együtt és egyszerre szabályozzák a jogviszonyt a felek megállapodása mellett és szerint.

Amennyiben a másodfokú bíróság a jogszabály szövegéből (Ptk. 3:112. § (1) bek.) és a szabályozás, valamint az azt megelőző szabályozás indoklásából keresi a jogszabály alkalmazásának módját, akkor kizárólag azt a döntést hozhatta volna, hogy a jogviszonyra, így annak megszüntetésére is a társaságjogi szabályokon túl a megbízási szerződés szabályait kell alkalmazni.

V. A jogerős döntés nem felel meg az Alaptörvény 28. cikkének olyan mértékben, amely már sérti a tulajdonhoz való jogot is a tisztességes eljárás sérelmén túl.

Amennyiben a másodfokú bíróság azt a helyes megállapítást tette volna, hogy a visszahívás a munkajogviszonynál kikristályosodott gyakorlatnak megfelelően a társaságjogi jogviszonyra ható módon a külső jogviszonyt szünteti meg, a megbízó által közölt „megbízási szerződés megszüntetése” elnevezésű okirat tartalmilag a megbízási szerződés felmondása, így arra a felmondás szabályait kell alkalmazni, akkor az alperes az okozott kár megfizetésére kellett volna köteleznie.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

B) cikk (1) bekezdés: (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.

Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése alapján az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire nézve kötelezőek.

Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése alapján a magyar állam működése a hatalom megosztásának elvének alapja.

XIII. cikk (1) bekezdése: Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

XV. cikk (2) bekezdése: Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

E cikket a jogerős döntés az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésére figyelemmel sértette meg.

XXIV. cikk (1) bekezdés: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

XXVIII. cikk (1) bekezdése: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

XXVIII. cikk (7) bekezdése: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

25. cikk (3) bekezdése: A Kúria a (2) bekezdésben meghatározottak mellett biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.

28. cikk: A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

A bírói döntések alaptörvény-ellenességének indokolását jelen beadvány 1. e) pontja szerint sorrendben fejtem ki.

A Kúra végzésére vonatkozó alaptörvény-ellenesség vizsgálatra figyelemmel az alábbi észrevételeket teszem.

Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {25/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ezzel összefüggésben feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [21]; 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [17]}.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből kényszerítően nem következik a rendes jogorvoslati formákon felüli, egyéb jogorvoslati lehetőségek biztosítása a jogalkotó részéről, de az Alkotmánybíróság leszögezte: amennyiben a jogalkotó mégis megteremtette a rendes jogorvoslaton felüli, valamely további jogorvoslat lehetőségét, abban az esetben ez a jogalkotói döntés a jogorvoslat elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok számára olyan, az Alaptörvény 28. cikkéből

fakadó alkotmányos kötelezettséget is létrehozott, amely szerint jogalkalmazásuk során a jogalkotó által megnyitott jogorvoslat lehetősége az Alaptörvényből levezethető követelményeknek megfelelően, így hatékonyan és ténylegesen is érvényesüljön {14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [43]; 11/2017. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [31]; 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [27]; 3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [39]; 6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [111]}.

A fentiek alapján úgy gondolom, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése és a rendkívüli jogorvoslat közötti alkotmányjogi összefüggés kétség kívül megállapítható, és ennek keretében fennáll annak lehetősége, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja: a rendkívül jogorvoslati fórum (pl. a felülvizsgálat tekintetében a Kúria) az eljárására irányadó szabályok megtartásával – hatékonyan és ténylegesen – folytatta-e le a jogorvoslati eljárást.

I.

A másodfokú bíróság döntéséből a hivatkozott PK véleménytől eltérése miatt nem állapítható meg, hogy a döntés elleni felülvizsgálat kizárt és csak külön felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztése és kedvező elbírálása esetén lehet helye, vagy a felülvizsgálat megengedett, mert a döntés nem hivatkozik a PK. vélemény 11. pontja szerinti 408. § (2) bekezdésére.

A döntés ezen része ezért sérti a jogbiztonságon túl a tisztességes eljárást is, mert a döntésből ki kell tűnnie a további jogorvoslat módjának és lehetőségének is.

Mint minden jogkereső, így az indítványozó és jogi képviselője is a normaszövegből, annak indokolásából és a fellehető bírói gyakorlatból, véleményekből indult ki. Ennek okán felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztését nem látta és nem is láthatta szükségesnek.

A fentiekből adódóan az állapítható meg, hogy a másodfokú bíróság a jogorvoslati jogra kiható módon szegte meg indokolási kötelezettségét, amely alapjogsérelem érdemben kihatott a Kúria előtti eljárásra.

A döntés sérti továbbá a tisztességes eljáráshoz való jogot is. A másodfokú bíróság indokolási kötelezettségének ki kell terjednie a jogorvoslati jogra vonatkozó indokolásra is. Ennek lényegi eleme, hogy a döntésből kifejthető legyen az, hogy az ügyben a felülvizsgálati eljárás kizárt avagy sem, továbbá arra is ki kell terjedjen, hogy ez a kioktatása milyen jogszabályhelyen alapul.

II.

A Kúrai indokolása kifejti, hogy a felülvizsgálati kérelem tartalma nem tudható be a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem tartalmának, azonban ennek ellenére kizárólag a felülvizsgálati kérelem II. részének vonatkozásában a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem tartalmára vonatkozó vizsgálatot folytat le. A vizsgálatot nem terjeszti ki a felülvizsgálati kérelem egyéb részeire, amelyekben egyébként a megállapított hiányosságok maradéktalanul megtalálhatóak. Ezáltal a Kúria túlzott mértékű, ebben a formában nem igazolható túlzott formalizmust követ, amely azt eredményezte, hogy az ügyben felülvizsgálat nem történt meg.

Továbbá a felülvizsgálati kérelem [44-45] pontja kifejezetten arra hivatkozik, hogy a jogerős döntés a Legfelsőbb Bíróság által hatályában fenntartott döntéssel helyezkedik szembe. A Pp. 409. § (1) és (3)

bekezdéseire figyelemmel ilyen hivatkozás esetében a Kúriának nincs mérlegelési joga a felülvizsgálat engedélyezésének tárgyában. Erre nézve a támadott végzés semmilyen indokolást nem tartalmaz, ezért úgy kell tekinteni, hogy a Kúria ezt a kérdéskört nem vizsgálta. Amennyiben a Kúria észleli a Pp. 409. § (3) bekezdés szerinti feltétel teljesülését, akkor a jogerős döntés felülvizsgálatát el kellett volna rendelnie.

A Kúria végzése sérti a jogbiztonság követelményét is. A jogorvoslathoz való jog nem korlátlan, annak korlátait többek között az eljárásjogi normák adják. A normaszöveg értelmezését a bírói gyakorlat segíti és formálja. Ennek okán a fél a jogorvoslathoz való jogának gyakorlása során fel kell mérje nemcsak a normaszöveget, hanem annak indoklásán túl a gyakorlati érvényesülését, azaz a bírói gyakorlatot is. A hivatkozott PK vélemény megalkotása éppen e célt szolgálja a jogegység kialakítását célozva, amelyre a vélemény kifejezetten hivatkozik:

„A felek és jogi képviselőik eljárásának megkönnyítése, valamint az emberi jogi és az alkotmányos szempontokra is tekintettel lévő, jól átlátható, következetes és egységes gyakorlat kialakítása érdekében, a korábbi hazai engedélyezési rendszer tanulságait, továbbá több külföldi engedélyezési rendszer tapasztalatait is figyelembe véve a Kúria Polgári Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a következő véleményt nyilvánítja:...”

Amennyiben a kialakított PK véleménnyel a Kúria bármely tanácsa kifejtett indok nélkül szembehelyezkedhet, akkor azzal a PK vélemény funkciója, így a Kúria jogegységi funkciója alapvetően sérül.

A PK vélemény követése esetén az eljáró tanácsnak el kellett volna rendelnie a felülvizsgálatot elsődlegesen azért mert az nem kizárt jogerős döntés Pp. 408. § (2) bekezdésre való hivatkozásának hiányában, másodlagosan pedig a Pp. 409. § (1) és (3) bekezdéseire figyelemmel a jogegység biztosítása érdekében.

A jogegység biztosítása a jogbiztonság egyik követelménye, amely így a jogállamiság kérdésére is kihat.

A *Dos Santos Calado and Others v. Portugal* 55997/14, 68143/16 & 78841/16 számú egyesített ügyekben az Emberi Jogok Európai Bírósága kimondta, hogy kérelmező a kétféle panaszt tartalmilag egyértelműen kifejtette, olyannyira, hogy az alkotmánybíróság be is tudta azonosítani, melyik további pontot kellett volna a kérelmezőnek megjelölnie. Ilyen helyzetben a túlzott formalizmus aránytalanul korlátozta a kérelmező jogát, hogy panaszát az alkotmánybíróság érdemben elbírálja.

Jelen ügyben a Kúrai végzés kizárólag olyan hiányosságokra alapítja a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem visszautasítását, amelyek egyébként felülvizsgálati kérelemben maradéktalanul megtalálható, így a hivatkozott döntés alapján megállapítható az egyezményesértést a 6. cikk vonatkozásában.

Különösen igaz ez annak fényében, hogy a Kúria végzésében maradéktalanul megtalálhatóak a hiányolt határozatszámok és az azokat hozó bíróságok megnevezése. Tehát érdemben nem volt jelentősége annak, hogy a döntések azonosításához szükséges adatok a beadvány mely részében kerültek feltüntetésre, az érdemi elbírálást nem befolyásolta. A megsértett jogszabályhelyre való

hivatkozás álláspontom szerint kizárólag azért nem található meg a Kúria végzésében, mert a Kúria a beadvány vizsgálatát kizárólag annak II. részére szorította.

Összességében elmondható az, hogy a másodfokú bíróság nem tesz eleget a hivatkozott PK véleményben irányadó indokolási kötelezettségének, mert indokolásából és a hivatkozott PK vélemény szövegéből a felülvizsgálat kizártsága nem fejthető ki, majd a fél felülvizsgálati kérelmét azért utasítja el a Kúria, mert a felülvizsgálat az ügyben kizárt, továbbá felülvizsgálati kérelmébe foglalt felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemnek minősített szövegrészt csupán szűk körben vizsgálja annak ellenére, hogy a beadványban minden szükséges információ rendelkezésre áll sérti tisztességes eljáráshoz való jogot és a Kúria döntése önkényes is. Az önkényes döntést támasztja alá, hogy a Kúria végzésében a PK véleménnyel ellentétesen, olyan módon értelmezi a felperes felülvizsgálat iránti kérelmét, hogy nem veszi figyelembe a kérelem II. részén kívüli szöveget.

III.

A felek egymással határozott időre megbízási szerződést kötöttek, amely szerződés az alperes ügyvezetési feladatainak ellátására jött létre. E tényállást állapította meg az elsőfokú bíróság is: „**██████████** Község Önkormányzata, mint az alperes egyedüli tagja, a 606/2016. (VI.23.) számú határozatával az alperes vezető tisztségviselőjévé, ügyvezetőjévé a felperest választotta hároméves időtartamra.” (elsőfokú ítélet 2. oldal)

A jogerős döntés értelmében a megbízási szerződés felmondásának szabályai körében irányadó kárkötelemet előíró jogszabályhely nem alkalmazható azon oknál fogva, hogy a jogi személy vezető tisztségviselője bármikor indoklás nélkül visszahívható e tisztségéből és a társaságjogi szabályozás sem kárkötelemet, sem a megbízási szerződés szabályainak alkalmazását nem írja elő.

A Ptk. 3:112. § (1) bekezdése a jogi személyek szabályozásának belül elhelyezett gazdasági társaságok vezető tisztségviselőjének jogállását szabályozza. E szerint a vezető tisztségviselő e feladatát a társasággal (jelen esetben az alperessel) kötött megállapodása szerint megbízási jogviszonyban vagy munkaviszonyban láthatja el. A szabályozásból éppen az olvasható ki, hogy a gazdasági társaság vezetői tisztségviselője vagy munkaviszonyban vagy megbízási jogviszonyban látja el feladatát.

Az irányadó bírói gyakorlat értelmében a vezető állású munkavállalók között szabályozott vezető tisztségviselő munkaviszonya minden tekintetben olyan mértékben egyezik meg a megbízási szerződés alapján betöltött jogállással, hogy vita esetén abban a jogviszony felek általi megnevezése a döntő, mert mind az elsődleges, mind a másodlagos jegyek szerinti vizsgálat alkalmatlan az elhatárolásra. Ezáltal a megbízási jogvissonnyal rendelkező vezető tisztségviselőket indokolatlanul hátrányosan különbözteti meg a támadott bírói döntés a munkaviszonyban ilyen feladatot ellátó vezető tisztségviselőktől.

Az Mt. 79. § (1) bekezdés b) pontja és a (2) bekezdése értelmében a munkáltató jogosult indoklás nélkül felmondani a határozott idejű munkaviszonyt, azonban köteles megfizetni a szerződésből hátra lévő időre – legfeljebb 12 hónapra – járó távolléti díjat a munkavállalónak. Ebben a jogviszonyban a munkavállalónak nem kárfizetés történik, így nem is köteles a kárösszeget bizonyítani. Ellensúlyként a jogalkotó 12 hónap távolléti díjban állapította meg a munkavállaló igényének felső határát.

Az irányadó bírói gyakorlat szerint, ha a vezető tisztségviselő feladatait munkaviszonyban látja el, akkor a munkaviszony megszűnését, megszüntetését a munkajog szabályai szerint kell kezelni, így alkalmazandó a már hivatkozott Mt. 79. § (1) bekezdés a) pontja és a jogszabályhely (2) bekezdése is.

A jogerős bírói döntések értelmében olyan joggyakorlat alakulhat ki amely szerint a vezető tisztségviselői jogviszonya lényeges és tényleges védelemben részesül, ha a feladatot munkaviszonyban látja el, mert a munkáltató által a határozott idő előtt a jogviszony megszüntetés csak hátralévő időre számított, legfeljebb 12 havi távolléti díj megfizetése mellett lehetséges. Megbízási jogviszonyban álló vezető tisztségviselő jogviszonya – annak ellenére, hogy pusztán a megnevezése alapján határolható el a munkaviszonytól – azonban bármiféle kárkövetkezmény – ide értve tehát a megbízási szerződés megszüntetésének szabályinál tárgyalt kárkövetkezményt is – nélkül szabadon, akár visszaélésszerűen is megszüntethető.

Álláspontom szerint ahogy a munkaviszony megszüntetésének szabályait a munkaviszonyban ellátott vezető tisztségviselői feladatok ellátására létrejött munkaviszony esetében, úgy a megbízási szerződés megszüntetésének szabályait a megbízási jogviszonyban vezető tisztségviselői feladatokat ellátó indítványozó esetében alkalmaznia kellett volna. A Ptk. 6:278. § (2) alkalmazása esetén a kár összegének bizonyítása és a megbízó kimentésének hiányában az keresetnek nagyobb részben helyt kellett volna adnia.

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XV. cikke vonatkozásában több határozatában rögzítette, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [53]; 3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [96]–[97]}. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseire vonatkozó gyakorlata szerint a diszkrimináció alkotmányos szinten eleve csak abban az esetben vizsgálható, ha a hátrány az azonos helyzetben lévők által alkotott körön belül következik be {3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azon esetekben, amikor a bíróságok azonos tényállás esetén, változatlan jogi környezetben eltérő tartalmú döntéseket hoznak, sérülhet a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseivel szemben támasztható kiszámíthatóság és előreláthatóság elve {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerinti törvény előtti egyenlőség sérelme akkor valósulhat meg, ha a jogszabályok, vagy a jogalkalmazók a jogalanyok egy meghatározott köre számára biztosítja a jogalkalmazás egységességét, azonban olyan más jogalanyok számára, akik velük összehasonlítható helyzetben vannak ezen követelmény nem biztosított, amely megkülönböztetés önkényes, nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka {14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]}.

A gazdasági társaságok ügyvezetői a már kifejtettek szerint két mögöttes, vagylagosan alkalmazható jogviszonyban tölthetik be e tisztségüket. Munkaviszony esetében az irányadó bírói gyakorlat töretlen a tekintetben, hogy a mögöttes jogviszony – tehát ez esetben a munkaviszony – lezárása nem következik be a visszahívással, azt a munkajog szabályai szerint kell lezárni. Megbízási jogviszony esetében az új Ptk. szerinti joggyakorlat jelenleg nem áll rendelkezésre, azonban a jogerős döntés nyomán hozott PJD2020. 15. indokolásában azt mondja ki, hogy maga a Ptk. 3:25. § (1) bekezdés c) pontja is a „megbízás megszűnését” szabályozza, amely az olyan jogviszonyban, ahol a megbízás

kizárólag a vezető tisztségviselői feladatok ellátására terjed ki azzal jár, hogy a megbíztatás önmagában a visszahívással megszűnik. Ha a gazdasági társaság ügyvezetését munkaviszonyban látják el, akkor is csak maga a „megbíztatás szűnik meg”, a munkaviszony nem, azt a munkajogi szabályok szerint kell megszüntetni.

Tehát a jogerős döntés és az annak nyomán hozott PJD. a mögöttes jogviszony alkalmazását attól teszi függővé, hogy az megbíztási jogviszony vagy munkaviszony. Ha munkaviszony, akkor azt alkalmazni kell, amennyiben megbíztási jogviszony akkor nem. Az alkalmazhatóság ilyen megkülönböztetése nem igazolt és nem is indokolható.

A diszkrimináció egyúttal azzal is jár, hogy a megbíztási szerződések közül kiemeli a vezető tisztségviselői jogviszony ellátására létrejött szerződéseket. Az érvelés szerint ezek olyan megbíztási szerződések, amelyekre nem kell alkalmazni a megbíztási szerződés szabályait, azokat kizárólag a társasági jogi szabályok töltik fel tartalommal. Munkaviszony esetében viszont a határozott idejű munkavállalók halmaza közül nem emeli ki azokat, akik vezető tisztségviselői feladatok ellátására létesítettek munkaviszonyt, esetükben ugyanúgy alkalmazni kell – a vezető állású munkavállalókra vonatkozó szabályok szerinti eltéréssel – a munkáltató általi jogviszony megszüntetés szabályait.

IV.

A jelen ügyben eljáró bíróság az alkalmazandó jogszabályi rendelkezés célját egy törvény, a Ptk. 3:25. § (1) bekezdésének egyértelműnek vélt szabályozására hivatkozva hagyta figyelmen kívül. Ezzel Alaptörvényben rögzített kötelezettségének nem tett eleget, így a meghozott bírói döntés önkényessé vált, mert kilépett abból a jogértelmezési keretből, amelyet számára az Alaptörvény előírt. Az önkényes bírói jogértelmezés sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság az 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban (Abh1.) kapcsolta össze a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az önkényes jogalkalmazás tilalmát. Elvi éllel kimondta: „[a] bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel (Indokolás [23]).” Az Alkotmánybíróság azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén állapítja meg a jogalkalmazói önkény fennállása miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét. Az Abh1. alapjául szolgáló esetben a bíróság contra legem jogalkalmazása három, egymást erősítő feltétel együttes fennállása következtében ért fel az alkotmányossági jogsérelem szintjére (Indokolás [29]). Tehát a contra legem jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet. A contra legem jogalkalmazásnak egyben alkotmányellenesnek, azaz az Alaptörvénnyel ellentétesnek kell lennie (contra constitutionem) (lásd 3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]). Jelen esetben a bírósági jogértelmezés a rá vonatkozó, az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyta – mivel a Ptk. 3:112. § (1) bekezdését a Ptk. 3:25. §-ával együttesen nem értelmezte –, emiatt contra constitutionem vált önkényessé, és így az érintett felek tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét is okozta.

Mindkét fokon eljáró bíróság összemossa a megbízás (megbízási szerződés) és a megbízatás (meghatalmazás) fogalmakat. Ennek okán arra a téves következtetésre jutnak, hogy a visszahívás a megbízási szerződést is megszünteti, nem pedig csak a megbízatásra hat. Továbbá figyelemmel arra, hogy a jogerős döntés kiemeli a kárkötelemre vonatkozó előírás hiányát és abból azt a téves következtetést vonja le, hogy az adott szakasznál nem felelhető pozitív jog egyben a kárkötelem hiányát is jelenti. Ezáltal a másodfokú bíróság eltávolodott a hatalommegosztás elvéből következő státuszától és a Ptk. 3:112. § (1) bekezdés, valamint az ahhoz fűzött indokolás által kijelölt jogszabályi kerettől, így lényegében jogalkotóvá vált.

A Ptk. – különösen a Gt. 3. -ban hangsúlyosan kiemelt sui generis jogviszony helyett a gazdasági társaságoknál a vezető tisztségviselői jogviszonyt kifejezetten megbízási vagy munkaviszony keretében engedi ellátni [Ptk. 3:112. § (1) bek.]. Kifejti továbbá, hogy a „Vezető tisztségviselői jogviszony” cím felütéseként, hogy a Ptk. a vezető tisztségviselő jogállását – szemben a Gt. 3. megoldásával – nem sajátos társasági jogi, azaz nem sui generis jogviszonyként szabályozza. Ebből következik, hogy a vezető tisztségviselő valamifajta szerződéses kapcsolatot kell létesítsen a jogi személlyel. E szerződés típusa elvben vagy a jogállási törvények hatálya alá tartozó jogviszony, vagy munkajogviszony, vagy a Ptk. szerinti megbízás, vagy a Ptk. 3:21. § szerinti megbízatás, mint nevesített, atipikus szerződés.

A köznyelvben a megbízás és a megbízatás szinonimaként használatos, azonban jogszabályok értelmezésekor az ilyen összemérés kizárható. Közjogi értelemben egyfajta mandátumot értenek megbízatás alatt, amelynek a polgári jogi megfelelője a meghatalmazás. A meghatalmazás pedig egyoldalú akaratnyilatkozat vagy valamely szerződés (tipikusan megbízás) alapján a meghatalmazottat megillető képviselői jogot kifejező (deklaráló, igazoló) egyoldalú nyilatkozat. A meghatalmazás feltételezi a felek mögöttes megállapodását, ilyen értelemben nem maga a képviselőlet kauzája, hanem a megállapodás (megbízási szerződés) teljesítését biztosító jognyilatkozat. További lényeges eleme, hogy a meghatalmazás legitimáló funkciója miatt egyben harmadik személy felé irányuló jognyilatkozat. Ez a harmadik személy vezető tisztségviselő esetében pedig közvetlenül a cégbíróság, illetve az adott jogi személyt nyilvántartásba vevő más hatóság, közvetve természetesen bármely érdeklődő. A nyilvánosság számára az ügyvezetésre jogosultság igazolása szükséges. Ehhez pedig elegendő annak bemutatása, hogy az arra jogosult szerv (létesítéskor a létesítő okirat) választotta (jelölte, nevezte ki) a vezető tisztségviselőt, aki pedig ezt elfogadta. Mindebből az a következtetés vonható le, hogy miként a megbízó és a megbízott közötti szerződést sem a meghatalmazás, úgy a vezető tisztségviselői jogviszonyt sem a megbízatás, hanem az annak alapjául szolgáló megállapodás hozza létre. Ez a megállapodás lehet egy több oldalas szerződés (mint jelen ügyben) vagy az abban való konszenzus, hogy az érintett elfogadja az ügyvezetés ellátását.

A gazdasági társaság és a vezető tisztségviselő között a Ptk. 3:112. § (1) bekezdésből egyértelműen következő megbízási szerződés jön létre, tehát az erre vonatkozó szabályok alapján kell megítélni az említett vitákat is. Egyéb, nem költségvetési jogi személy esetében is aligha vitatható: az ügyvezetés megbízási szerződés keretében történik.

Munkajogi vetület vonatkozásban említendő, ha a jogállási törvények hatálya alá tartozó kinevezés sem, illetve munkaviszony sem jön létre a vezető tisztségviselő és a jogi személy között szükségszerűen (akár reálaktus alapján létrejövő) megbízási szerződés alapján történik az ügyvezetés ellátása.

A vezető tisztségviselői jogviszony szükségképpen vagy megbízási jogviszony, vagy munkaviszony, vagy a jogállási törvények hatálya alá tartozó vezetői jogviszony. Ezt alapul véve indokolt a vezető tisztségviselő felelősségének, illetve jogviszonya megszüntetésének kérdését vizsgálni.

Az eljáró bíróságok érvelése nem egyeztethető össze a Ptk. 6:274. §-ához fűzött kommentárral sem. Tehát a döntés sérti a Ptk. 6:274. §-át is. Az új Ptk. már elhagyja a régi Ptk. 474. § (3) bekezdésében írtakat, immáron a megbízási szerződés magába foglalja a meghatalmazást. A megbízási – mint a jogviszony kifelé ható eleme – tehát a meghatalmazásának feleltethető meg. Az elhatárolásra jó megközelítést ad HORVÁTH Attila: A magyar magánjog történetének alapjai című művében, amelynek lényege szerint a megbízási szerződés, a meghatalmazás egyoldalú jogügylet, amely érvényes a meghatalmazott tudta nélkül is. A megbízási az ügyre, meghatalmazás jogügylet kötésére, jognyilatkozat tételére, jogcselekmény elvégzésére irányul. A megbízott köteleességet vállal a ténykedésére, a meghatalmazott csak jogot szerez rá. A jogszabályhely magyarázata GROSSMID-ot idézi amikor elvi érveléssel mutat rá arra, hogy „az új n. helyettesítési törvényszabályoknál [...] mindig meg kell különböztetni, vajon a kifelé-való kommunikációról a (képviselési vagy hivatali) hatáskörnek, avagy a befelé (a magán- vagy hivatalos megbízási szempontjából) való megengedettségről vagyonszó. Abból, hogy valamely helyettesítés kifelé hatályos, korántsem következik, hogy az eljárásnak másra bízása kötelemszerű.” A Ptk. továbbra is elválasztja a belső és a külső jogviszonyt. Jelen perben a külső jogviszony a társasági jogi értelemben vett megbízási, ami kifelé a cégnyilvántartáson keresztül jelenik meg elsődlegesen, míg a belső jogviszony a felek megállapodásában, a megbízási szerződésben érhető tetten. Ez utóbbi elvek mentén szakít az új Ptk. a régi Ptk. azon előírásával, amely a megbízási szerződés érvényességéhez írásbeli formát követel meg. Az írásbeli formának a megbízási szerződés esetében, mivel az belső jogviszony az új Ptk. szerint már nem kell teljesülni. Azonban a meghatalmazás vonatkozásban a szabályozás továbbra is fenntartja a formakényszert, hiszen forgalombiztonsági okok miatt ez indokolt. Ezzel állítható párhuzamba a társasági jogi kinevezés annak elfogadásával. A jogszabály e tekintetben választást biztosít a feleknek: harmadik személy felé a meghatalmazott a megbízási szerződéssel legitimálja magát, ezzel feltárva előtte annak tartalmát, vagy külön meghatalmazást készít. Jelen perben e külön meghatalmazás állítható párhuzamba a társasági jogi értelemben vett meghatalmazással, azaz a megbízási. Ebből következik, hogy a visszahívás jogintézménye a meghatalmazás visszavonásának feleltethető meg, így ahogy a meghatalmazás visszavonása, úgy az ügyvezető visszahívása sem eredményezi a megbízási szerződés megszűnését. A megbízási szerződést – amennyiben a megbízó kívánja – a meghatalmazás visszavonásával egyidejűleg, azt követően, vagy akár azt megelőzően is felmondhatja. Ekkor azonban nem a meghatalmazás visszavonására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, hiszen a meghatalmazás visszavonása sem szünteti meg a megbízási jogviszonyt (pl: tartós ügyvédi megbízási és meghatalmazás az adott ügy vonatkozásában, vagy ha az ügyvezető több társaságban tölt be vezető tisztségviselő pozíciót, azonban egy megbízási alapján).

Továbbá szükségesnek tartom felhívni a T. Alkotmánybíróság figyelmét, hogy az ügyvezető által gyakorolt törvényes képviselés – azaz a megbízási – teljes egészében megfeleltethető a Ptk. 6:16. §-a szerinti általános meghatalmazásnak a 6:15. § bekezdéseire is figyelemmel. Ennek okán írja elő az irányadó bírói gyakorlat, hogy amennyiben a vezető tisztségviselő megbízási lejáratával szűnt meg, akkor az utóbbi tett, kifelé irányuló jognyilatkozatait nem a megbízási nélküli ügyvitel, hanem az álképviselés szabályai szerint kell megítélni, mert képviselési joga a megbízási egyidejűleg szűnt meg (BDT2008. 1744.). Ez a szabály is azzal egyeztethető össze, hogy a Ptk. 3:25. § (1) bekezdésben

szabályozott megszűnési okok valójában a megbíztás, tehát a polgárjog értelemben vett meghatalmazás visszavonásával tekinthető azonosnak.

A Ptk. 3:112. § (1) bekezdése kifejezetten előírja, hogy az ügyvezető és a gazdasági társaság között megállapodásuk szerint megbíztási jogviszony vagy munkajogviszony jön létre. A Gt. és a régi Gt. sui generis jogviszonynak tekintette ezt a jogviszonyt, azonban a Ptk. 3:112. § (1) bekezdése azzal, hogy kifejezetten mellőzi a társasági jogviszony kifejezést a jogviszony értelmezését a megbíztási szerződés szabályi vagy a munkajogviszony szabályai szerinti értelmezésként írja elő, szakít az ügyvezető jogviszonyának sui generis jogviszony jellegével.

A régi Gt. és az Gt. 3. „társasági jogi jogviszony” kifejezést alkalmazta ugyan, de mind a jogszabályok szövege, mind azok indoklás utal arra, hogy a megbíztás megszűnése eredményeképpen a megbíztási szerződés szabályai irányadóak munkaviszony hiányában. A Gt. 3. a 31. § (1) bekezdésében szabályozta a vezető tisztségviselői jogviszony megszűnését. Az e jogszabályhelyhez fűzött indoklás is kifejezetten hivatkozik a Ptk. megbíztási szerződés mögöttes alkalmazására, amikor azt írja: „amelyre a törvény eltérő rendelkezése hiányában mögöttes jogterületként a Ptk.-nak a megbíztási szerződésre vonatkozó szabályai az irányadóak.” A bírói gyakorlat is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a megbíztás megszüntetésével a jogviszonyt a belső jogviszony szabályai szerint kell lezárni. Munkajogviszony esetében erre számos gyakorlat van. Megbíztási jogviszony keretében ellátott ügyvezetői feladatok esetében rendkívül ritka a bírói gyakorlat, azonban mindenképpen indokolt figyelembe venni az ügyszó hasonló tényálláson alapuló Pécsi Ítéltábla Pf. 20.309/2010/7. számon hozott határozatát. Az ügyben Dr. Lábady Tamás tanácselnök által vezetett tanács az alábbiakat fejtette ki az új Ptk.-t megelőző szabályozás értelmezése során: „A fellebbezési eljárásban már az alperes sem tette vitássá, hogy a felperessel fennállott jogviszonyának elbírálása során a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (régii Gt.) 30. §-a (3) bekezdése értelmében a Ptk.-nak a megbíztási szerződésre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Miután a megbíztási szerződés – sem az annak főbb tartalmi elemeit meghatározó 2007/11.(06.08.) számú alperesi határozat, sem pedig a felperes elfogadó nyilatkozata folytán 2007. június 8-án létrejött megbíztási szerződés részletszabályait rögzítő 2007. augusztus 16. napján kelt megállapodás – a felek felmondási jogát nem korlátozta (Ptk. 483. §-ának (4) bekezdése), az alperes kártérítési felelősségének megítélésénél ezért a Ptk. 483. §-ának (1) és (3) bekezdését kellett alkalmazni. A Ptk. 483. §-ának (1) bekezdése szerint a megbíztó a felmondási jogát bármikor, az erre állapot adó ok törvényi nevesítése nélkül gyakorolhatja. Lényegében ezzel azonos rendelkezést tartalmaz a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (új Gt.) 24. §-ának (2) bekezdése, amely szerint a vezető tisztségviselők a társaság legfőbb szerve által bármikor, indoklási kötelezettség nélkül visszahívhatók. Mindként jogosítvány gyakorolható abban az esetben is, ha a felek határozott időre szóló megbíztási jogviszonyban állnak. A megbíztó azonnali hatályú felmondási jogának csupán annyi korlátja van, hogy amennyiben a felmondásra alapos ok nélkül kerül sor, úgy a megbíztó a megbíztottnak az ezzel okozott kárát köteles megtéríteni (Ptk. 483. § (3) bekezdése és 3/2006. PJE határozat).”

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős döntést Gfv. 30.008/2011/8. számon hozott ítéletével hatályában fenntartotta. Jelen ügyben az új Ptk. gazdasági társaságokra vonatkozó szabályai az irányadóak, amelyek azonban immáron egyértelműen mellőzik a társasági jogi jogviszony szóhasználatot és kifejezetten megállapodás alapján létrejött – feltéve a munkaviszony hiányát – megbíztási jogviszonyt, lényegében megbíztási szerződést ír elő.

A fenti okfejtés alapján a másodfokú bíróságnak a jogvitát a megbízási szerződés – mint az indokolások által előírt mögöttes jogviszony – szabályai szerint kellett volna megítélnie. Kizárólag a jogviszony ilyen értelmezése felel meg az Alaptörvény 28. cikkének. Nem felel meg a jogszabály céljának az, hogy megbízási jogviszony visszaélészerű megszüntetése nem eredményez kárkötelemet pusztán azon okból mert a jogi személyek általános szabályainál kifejezetten nem írja elő a kárfizetés, tehát a Ptk. megbízási szerződés megszüntetése esetében szabályozott jogkövetkezmény alkalmazását. Álláspontom szerint a Ptk. hivatkozott normáinak megalkotásakor a jogalkotónak nem volt célja a megbízási szerződés alapján feladatot ellátó vezető tisztségviselőket jelentősen hátrányosabb helyzetbe hozza az egyéb feladatot megbízási jogviszonyban ellátó személyekhez képest. A jogerős döntés értelmében a megbízó által közölt felmondáskor köteles a megbízottnak megfizetnie a felmondással okozott kárt ha a felmondást nem a megbízott szerződésszegésére alapította, kivéve ha a megbízott a vezető tisztségviselője volt, mert akkor a megbízási szerződés szabályait nem kell alkalmazni. Ebből következően a másodfokú bíróság döntése önkényes, mert a jogszabály annak indokolásából kifejtendő céljával, valamint erkölcsös és gazdaságos céljával áll szembe.

Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

Az Alaptörvény B. cikkének (1) bekezdése: Magyarország független, demokratikus jogállam.

Az Alaptörvény 28. cikke: A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

A Ptk. 3:1112. §-ához fűzött indokolás ebben a körben az alábbiakat tartalmazza:

„A törvény a gazdasági társaságok ügyvezetését a vezető tisztségviselők önálló tevékenységeként írja le, amely tevékenységért a vezető tisztségviselő a társasággal szemben felelősséggel tartozik. A vezető tisztségviselő önállóságát nem befolyásolja az, hogy megbízási vagy munkajogviszonyban látja el feladatát. Kétségtelen, hogy a munkajogviszony általában a munkáltató és a munkavállaló közötti alá-, fölérendeltségi viszont feltételez, azonban a munkajogi szabályok alkalmazása se zárja ki azt, hogy egy vezető nagy önállósággal és teljes felelősséggel lássa el a munkakörébe tartozó feladatokat.”

A megbízási jogviszony alkalmazásáról, illetve nem alkalmazásáról az indokolás hallgat, azonban nem hívja fel a figyelmet semmilyen lényeges eltérésre a hatálybalépését megelőzően hatályban volt a Gt. 3. szabályaitól. Erre a jogerős döntés is utal, amikor kifejti az alábbiakat:

„A Kúria-elsőfokú bíróság által az érvrendszerét tekintve helytállóan felhívott döntése ugyanakkor a Gt. szabályain alapul. A Gt. 22. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint a vezető tisztségviselőt e minőségében megillető jogokra és az őt terhelő kötelezettségekre – a törvényben meghatározott eltérésekkel – az 1959. évi Ptk. megbízásra vonatkozó szabályait (társasági jogi jogviszony) kell alkalmazni. Az e minőségét érintő, a Gt. 24. §-ának (2) bekezdésében speciális megszüntetési okként

szabályozott visszahívás körében pedig az ezen szakaszhoz fűzött miniszteri indokolás is kifejezetten azt rögzíti, hogy „a vezető tisztségviselő bármikor visszahívható, így pusztán emiatt anyagi igénye nem lehet a társasággal szemben.” A felek jogviszonyára irányadó Ptk. pedig e szabályozási elven alapul, azonban mivel ugyanazon törvénykönyv szabályozza a vezető tisztségviselői minőséget érintő összes lényeges szabályt, a gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezések között külön már nem utal a megbízásra vonatkozó szabályokra (Ptk. 3:112. §-ának (1) bekezdése).

A Gt. III. 22. §-ához fűzött indokolás az alábbiakat tartalmazza:

„A vezető tisztségviselőt megillető jogokra és az őt terhelő kötelezettségekre – a törvényben meghatározott eltérésekkel – a Ptk. megbízásra vonatkozó szabályait vagy a munkaviszonyra irányadó szabályokat kell alkalmazni. 2007. szeptember 1-jétől a vezető tisztségviselő e minőségében munkaviszonyt létesíthet (korábban ez tiltott volt valamennyi gazdasági társaságnál). Ha a vezető tisztségviselő nem áll munkaviszonyban a gazdasági társaságnál, akkor a gazdasági társaság és a vezető tisztségviselő jogviszonya alatt egy sajátos társasági jogi jogviszonyt kell érteni, amelyre elsődlegesen a Gt., másodlagosan (a nem szabályozott kérdésekben) a Ptk. megbízásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni.”

A másodfokú bíróság alaptörvény-ellenesen, a jogszabály céljától és az utaló rendelkezések (Ptk. 3:112. § (1) bek.) teljes figyelmen kívül hagyásával arra a következtetésre jutott, hogy a megbízási jogviszonyban ellátott vezető tisztségviselő jogállása olyan jogviszony, amelyre nem kell alkalmazni a Ptk. megbízási szerződésekre vonatkozó szabályait, függetlenül attól, hogy erre mind a jogszabály [Ptk. 3:112. §(1)], mind az indokolás egyértelműen utal. Tehát a jogerős döntés értelmében a jogviszony egy olyan sajátos megbízási jogviszony, amelyre a megbízási szerződés szabályai nem alkalmazhatóak.

Egyetértett továbbá a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság alábbi indokolásával is:

„A Ptk. kommentárjában kifejtettekben is látszik, hogy a vezető tisztségviselői megbízás egy bizalmi viszonyt feltételez mindkét fél részéről, ami azt is jelenti a Ptk. 3:25. § (1) bekezdés c) és d) pontjainak értelmében, hogy a jogi személy bármikor visszahívhatja indoklás nélkül a vezető tisztségviselőjét, de a vezető tisztségviselő is bármikor lemondhat e tisztségéről, és ami lényeges, mindenféle jogkövetkezmény nélkül, hiszen e társasági jogi szabály e jogszerű eljáráshoz nem fűzi még a kártalanítás jogkövetkezményét sem. A gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok speciális anyagi jogi szabályokat képeznek a Ptk.-nak a megbízási szerződésre vonatkozó szabályaihoz képest, és a Ptk. 3:25. §-ának (1) bekezdése a vezető tisztségviselő megbízási jogviszonya megszűnésének egy speciális esetét szabályozza – amit az általános szabály nem –, nevezetesen, hogy a megbízási szerződés is megszűnik azzal, ha a vezető tisztségviselő a társaság legfőbb szerve által visszahívásra kerül. A perbeli esetben nem is arról van szó, hogy a megbízási szerződést azonnali hatállyal felmondta volna az alperes, hiszen hoztak egy képviselő-testületi határozatot a visszahívásról, és ennek a tényét közölték a felperessel.

Tehát itt pontosan a Ptk. 3:25. § (1) bekezdésének c) pontjában szabályozott visszahívással történő megszüntetési okról van szó, nem pedig a Ptk. szerinti azonnali hatályú felmondásról, ezért az azonnali hatályú felmondás Ptk. 6:278. § (2) bekezdésében szabályozott jogkövetkezménye, azaz a kártérítés sem alkalmazható.”

A másodfokú bíróság által is elfogadott tényállás és jogi érvelés értelmében tehát pusztán azon okból, hogy a Ptk. 3:25. § nem fűz kárkötelemet a visszahíváshoz az következik, hogy kárfizetési kötelezettség nem áll fenn. Továbbá a megbízási szerződés egyoldalú megszüntetése – lényegében felmondása – nem történt meg annak ellenére, hogy erről az alperes legfőbb szerve külön határozatot hozott és arról külön okiratot állított ki.

Az első és a másodfokú bíróság is teljes mértékben figyelmen kívül hagyja a Ptk. 3:112. § (1) bekezdésének értelmezését, annak ellenére, hogy a másodfokú bíróság külön hivatkozik ítéletének 5. oldalában e jogszabályhelyre.

V.

A felek egymással 3 éves határozott időre kötöttek szerződést. Az indítványozó a megbízást erre az időszakra vállalta. A megbízást adott megbízási díj mellett e feltétellel vállalta. A megbízó a visszahívásról hozott döntés mellett a megbízási szerződést is megszüntette külön jognyilatkozatával. Az egyoldalú szerződésmegszüntetés vagy felmondásnak vagy elállásnak értelmezhető, amely megbízási jogviszony esetében kizárólag felmondás lehet.

A jogerős döntés értelmében az ügyvezetési feladatokra létrejött megbízási szerződés megszűnik az ügyvezető visszahívásával, amely nem tekinthető felmondásnak, ezért nem alkalmazható a felmondással okozott kárra vonatkozó jogszabályhely.

A megbízó minden más megbízási szerződés esetén köteles megtéríteni a felmondással okozott kárt kivéve, ha a felmondást a megbízott szerződésszegésére alapította. A jogerős döntés értelmében a megbízó a szerződés nem felmondta, hanem a vezető tisztségviselői jogviszonyt szüntette meg visszahívással.

Álláspontom szerint nyilvánvaló, hogy a felmondás és a visszahívás egyoldalú alakító jognak tekinthető. A visszahívás a társaságjogi joghatás kiváltására alkalmas, a szerződés felmondása pedig a polgári jog szabályai és jogkövetkezményei szerint zárja le a szerződést.

A felmondással a megbízó az indítványozónak kárt okozott, amely a felmondás napja és a szerződés lejáráig tartó időszakra elmaradt haszonnal (lucrum cessans) egyezik meg. A bírói döntés megfosztja a megbízottat attól, hogy a szerződés felmondásával okozott kárait a károkozón követelje.

A felek között hatályban volt megbízási szerződésből következik, hogy szerződésen kívül okozott kárként a kár nem követelhető. A megbízó a szerződést nem szegte meg, mert az ügy uraként bármikor jogosult a szerződés felmondására azonnali hatállyal, így a követelés szerződésszegéssel okozott kárként sem érvényesíthető. A felróható lehetetlenülés szabálya sem alkalmazható, mert a visszahívást és a szerződés felmondását is a megbízó jogszerűen gyakorolta, így a szerződés lehetetlenülése nem felróható. Egyedüli jogalap a jelen ügyben felhívott felmondással okozott kár, azonban a bírói döntés értelmében ez sem lenne érvényesíthető.

A jogerős döntés értelmében gazdasági társaság és vezető tisztségviselője közötti megbízási jogviszonyban semmilyen jelentősége nincs a határozott idejű megbízási szerződésnek, továbbá a jelen ügyben nem releváns, de más ügyben esetlegesen előforduló felmondási tilalomnak sem, mert visszahívás mellett a felmondás szabályait nem rendeli alkalmazni, függetlenül attól, hogy a megbízó a szerződés okirat szerint is felmondta.

Amennyiben az állapítható meg, hogy a jogerős döntésben kimondott jogértelmezés a helytálló, akkor az azzal a következménnyel jár, hogy a hasonló jogviszonyokban teljes mértékben következmények nélkülivé válik a felek közötti határozott időre kötött bármilyen megállapodás.

A szerződést aláíró fél minden esetben a szerződés tartalma szerint vállal kötelezettséget és a szerint állapodnak meg a felek a szerződés ellenértékéről is. Nyilvánvaló, hogy egy megbízottnak nagyobb kiszámíthatóságot jelentő határozott idejű szerződést akár alacsonyabb megbízási díj ellenében is elvállal. Abban az esetben viszont, ha a szerződéses kikötés érvényesíthetősége pusztán azon múlik, hogy a megbízó a megbízási szerződés szabályai szerint szünteti meg a szerződést a társasági jogi szabályok alkalmazásával vagy a nélkül, nem tekinthető tisztességes jogértelmezésnek. A jogértelmezés ilyen fokú tisztességtelensége a tulajdonjogot is sérti.

3. Egyéb nyilatkozatok és melléletek

a) Nyilatkozat arról, ha az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Az ügyben nem került sor ilyen kérelem előterjesztésére.

b) Az indítványozó képviseleti joga a mellékelten csatolt ügyvédi meghatalmazáson alapszik.

c) Nyilatkozat az indítványozó személyes adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról

Személyes adatok nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá. Kérem, hogy az anonimizálás az alperes határozatainak azonosíthatóságára is terjedjen ki, mert a döntések jelenleg teljes terjedelmükben nyilvánosak.

d) A panaszt az Abtv. 29. § alapján, bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség fennállása miatt nyújtom be. Adott esetben az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés is fennáll álláspontom szerint, mert a vezető tisztségviselők jelentős hányada megbízási jogviszonyban tölti be e tisztségét és a támadott bírói döntések értelmében indokolatlanul hátrányba kerülnek azokkal a vezető tisztségviselőkkel összehasonlítva, akik e feladatokat munkaviszonyba látják el.

e) A Tisztelt Alkotmánybíróság hatásköre az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontján alapul.

f) Az érintettséget alátámasztó dokumentumok egyszerű másolata (Melléletek)

- első és másodfokú ítéletet
- Kúria végzése
- ügyvédi meghatalmazás

Kelt: [REDACTED] 2020. október 30.

Tisztelettel:

Dr. Bene Tamás
ügyvéd

[REDACTED]
dr. Bene Tamás ügyvéd
indítványozó jogi képviseletében

